

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCLXXXI. ad annum MCCCXIV.

Parisiis, 1644

Concilivm Oxoniense Per Stephanvm Cantvariensem archiepiscopum pro
reformanda ecclesia Anglicana celebratum anno Domini MCCXXII. tempore
Honorii papae III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15974

ANNO
CHRISTI
1222.

CONCILIVM OXONIENSE
PER STEPHANVM CANTVARIENSEM
archiepiscopum pro reformanda ecclesia Anglicana
celebratum anno Domini MCCXXII. tempore Hono-
rii papæ III.

TITVLI CAPITVLORVM.

- I. Anathemate condemnantur ecclesiasticorum iurium & regni perturbatores, periuri, calumniatores, &c.
- II. De debito episcoporum.
- III. Ne episcopi in collatione beneficiorum aliquid sibi retineant.
- IV. Vt presentati, si idonei sint, recipiantur in beneficiis.
- V. De duobus ad eandem ecclesiam presentatis.
- VI. De Missa deuote celebranda, & quando presbyteris plures uno die Missas celebrare liceat.
- VII. Vt clerici secularibus negotiis se non immisceant.
- VIII. De festis & vigiliis.
- IX. Quod presbyteri parochiales frequenter predicent, & infirmos visitent.
- X. De ornamentis ecclesie.
- XI. Ne quis beneficium suum resignans aliquid sibi de eodem retineat.
- XII. Ne vna ecclesia diuidatur in plures.
- XIII. De vicariorum residentia.
- XIV. Quod exilia beneficia non conferantur, nisi volentibus residere in eisdem.
- XV. Quæ portio debeat vicario residenti assignari.
- XVI. In quibus ecclesiis requiritur pluralitas presbyterorum parochialium.
- XVII. Quod episcopus recipiat in

ramentum a presentato, vt euitetur simonia.

XVIII. Vt in singulis archidiaconatibus speciales confessores deputentur.

XIX. Quod decani rurales de causis matrimonialibus se non intromittant.

XX. Ne quis latrones in domibus vel in seruitio teneat.

XXI. Ne archidiaconi grauent ecclesias vel rectores in visitatione, & qualiter se habebunt.

XXII. Ne beneficia spiritalia tradantur ad firmam.

XXIII. Quod archidiaconi in visitatione sua examinent sacerdotes de canone Missæ, & de sacramento altaris.

XXIV. Quod oleum & eucharistia custodiantur sub sera, & similiter chrisma.

XXV. Quod archidiaconi habeant penes se in scriptis omnia ornamenta ecclesie.

XXVI. Quod archidiaconi videant in visitationibus, ne possessionibus vel iure suo ecclesia defraudentur.

XXVII. Quod archidiaconi vel decani nouas exactiones ecclesiis non imponant.

XXVIII. Quod ordinarii non ferant sententias excommunicationis in aliquem, nisi præmissa monitione, nisi in certis casibus.

- XXIX. *Ne quid exigatur pro sepultura vel aliquo sacramento conferendo.*
- XXX. *Quod iudices non impediāt bonum pacis inter partes, ubi causa recipiat compositionem ad suggestionem praecoris.*
- XXXI. *Quod iudex non iudicet aliquem ad purgationem, ad suggestionem praecoris tantum, ut sit iudex & actor.*
- XXXII. *De habitu clericorum.*
- XXXIII. *Ne clerici comam nutriant.*
- XXXIV. *Quod clerici non teneant publice concubinas.*
- XXXV. *Qualis poena est instigenda concubinis clericorum.*
- XXXVI. *Quod clerici vel praelati non vendant vel impignorent ecclesiam suam consanguineis eorum.*
- XXXVII. *Quod fructus ecclesie in laico feudo non reponantur, nec de eis adificia fiant.*
- XXXVIII. *Quod religiosi possessionati, quolibet anno admoneantur, ut reddant computum.*
- XXXIX. *Quod religiosi nil recipiant pro ingressu alicuius inter eos, nisi pro vestitura dumtaxat.*
- XL. *Quando & qualiter ecclesia possunt dimitti ad firmam.*
- XLI. *Quod nulli aliquid in ecclesia ratione beneficii assignetur.*
- XLII. *Poena aduocatorum qui matrimonium protrahūt malitiose.*
- XLIII. *De ordinatione religiosorum, & qui possunt recipi in monachos.*
- XLIV. *De familiaribus monialiu, & de silentio religiosorum, & de licentia exeundi.*
- XLV. *Ne monachi vel moniales per se comedant.*
- XLVI. *Quod moniales simul in monasterio habitent, & de confessione earum.*
- XLVII. *Quod religiosi non condant testamenta, nec liceat monachos monasteria habere ad firmam.*
- XLVIII. *Quod religiosi non bibant ultra horas debitas.*
- XLIX. *Quod monachi & regulares in monasterio habeant seniores, & de sententiis publicandis.*

CAPITVLA.

I.

Ecclesiasticorum iniuriam turbatores.

AVCTORITATE Dei Patris, & beatæ Virginis, & omnium sanctorum, & præsentis Concilii, excommunicamus omnes illos qui malitiose ecclesias suo iure priuare præsumunt, aut per malitiam & contra iustitiam libertates earumdem infringere vel perturbare contendunt.

Seditiosi.

Item omnes illos excommunicationis sententia innodamus, qui pacem & tranquillitatem domini regis & regni iniuriose perturbare præsumunt,

ANNO
CHRISTI
1112.

& qui iura domini regis detinere contendunt.

Adiicimus autem omnes illos simili sententia Periurii.
inuolutos, qui scienter & prudenter falsum perhibent testimonium, vel perhiberi procurant, vel etiam tales testes scienter producunt, vel subornant in causa matrimoniali, vbi scilicet agitur contra misericordiam, vel etiam vbi agitur ad alicuius exheredationem.

Aduocatos quoque excommunicamus omnes Caullatores.
qui in causis matrimonialibus malitiose oppositiones opponunt, vel opponi procurant, ne matrimonia vera debitum fortiantur effectum, vel vt contra iustitiam processus causæ diutius suspendantur.

Item excommunicamus omnes illos qui Calumniatores.
gratia lucri, odii vel fauoris, vel aliter malitiose crimen imponunt, vel opponunt alicui, cum infamatus non sit apud bonos & graues, vt sic saltem ei purgatio indicatur, vel alio modo grauetur.

Præterea omnes illos sententia excommunicationis innodamus, qui vacante ecclesia malitiose Caullatores.
opponunt vel procurant opponi patronatus questionem, vt sit vnde patronum illius ecclesiæ collatione saltem illa vice defraudent.

Excommunicamus etiam omnes illos qui Suppressores.
gratia lucri, odii vel fauoris, vel alias malitiose contemnunt exequi domini regis mandatum contra excommunicatos, qui clauēs ecclesiæ contemnunt.

II.

Statuimus etiam auctoritate præsentis Concilii, vt prælati singuli elemosynarios honestos habeant,

Rom. 12.
Hebr. 13.
1. Petr. 4.

& vt ipsi prælati sint, iuxta Apostolum, hospitales, & vt horis competentibus ad pauperes audiendos & iustitiam exhibendam in publico præsentiam suam exhibere procurent, & in personis propriis confessionibus audiendis interdum intersint, & pœnitentiis iniungendis: ipsi etiam per confessores discretos ciuitates proprias obeant, & in ecclesiis suis cathedralibus residere procurent: vt aliquibus maioribus festis, & saltem in aliqua parte^{fr} pro se, prout animæ suæ saluti magis viderint expedire. Et quia, iuxta scripturæ testimonium, vota nostra tenemur reddere Domino Deo nostro, salubriter decernimus aduertendum, vt episcopi formam suæ professionis in sua consecratione prolata bis in anno coram se legi faciant diligenter, vt tanto melius professionis suæ recordentur, quanto sæpius eorum fuerit auribus inculcata.

Psal. 21. 60.
65. 75. 115.

Collatores
ecclesiarum
qui conferre eas debeant.

III. Ad hæc statuimus, ne prælatus aliquis, cum ecclesiam contulerit aut præbendam, fructus eiusdem ecclesiæ siue præbendæ nondum collectos sibi præsumat aliquatenus vsurpare, vel in institutione, vel missione in possessionem, vel charta super hoc facienda, aliquid audeat extorquere, nec ab officiariis suis archidiaconis vel decanis sustineat extorqueri.

Coloss. 3.

IV. Cum, secundum Apostolū, auaritiæ, quæ est idolorum seruitus, episcopos aut alios Dei ministros seruire non conueniat, ad tantam pestem radicitus euellendam statuimus, vt si aliquis ad ecclesiam aliquam

ANNO CHRISTI 1222.

quam nullo contradicente præsentetur, episcopus præsentatum ipsum, dum tamen idoneus sit, nequaquam admittere differat vltra duos menses: alioquin quidquid ex eadem ecclesia post factam præsentationem fuerit forte perceptum, illi, cum institutus fuerit, restituatur, quatenus fructus illi ad episcopum peruenerint, & id in archiepiscopis, si per eos steterit, obseruetur, nisi causam rationabilem coram suo superiore duxerit assignandam, cum super hoc fuerit requisitus ab eo, quare eum non admiserit infra tempus in hoc Concilio diffinitum. v.

Hoc autem non immerito duximus adiungendum, vt si duo ad vnam eandemque ecclesiam fuerint præsentati, neutri eorum, pendente lite, custodia committatur. Si autem ad episcopum ius conferendi talem ecclesiam auctoritate Concilii deuoluatur, cum contentio sit inter duos patronos, quorum vterque suum clericum præsentauerit, tamen ex collatione episcopi, nulli patronorum qui postea euicerit ius patronatus, præiudicium debeat generari: statuimus vt episcopus neutri eorum qui præsentati fuerint ecclesiam illam conferat illa vice, nisi de vtriusque patroni consensu, ne saltem qualecumque præiudicium alteri patronorum videatur generari, si forte postmodum ius patronatus euicerit. VI.

Ad excusandos affectus laborantium in vinea Domini sabaoth, vt veræ retributionis recipere mereamur denarium post laborem, decreuimus ne opus Dei fiat ab aliquibus negligenter, præsertim

cum in generali Concilio sit præceptum, vt diuinum officium nocturnum pariter & diurnum, secundum quod Deus dederit, studiose celebretur & deuote: vniuersa quoque ecclesiastica sacramenta, & præcipue baptismatis & altaris deuotissime, prout Deus inspirauerit, celebrentur. Verba quoque Canonis, præsertim in consecratione corporis Christi, plene & integre proferantur. Presbyter autem postquam dominicum corpus sumpserit in altari, si in eodem die Missarum solennia ipsum celebrare oporteat iterato, vinum calici infusum vel digitis superfusum sumere non præsumat.

Ad hæc duximus statuendum districtius inhibentes, ne sacerdos quispiam Missarum solennia celebret bis in die, excepto die natiuitatis & resurrectionis dominicæ, vel in exequiis defunctorum, videlicet cum corpus alicuius in ecclesia eodem die fuerit tumulandum: & tunc prior Missa de die, posterior vero pro defuncto celebretur.

VII.

Ceterum præsentis decreto sancimus, ne clerici beneficiati, aut in sacris ordinibus constituti, villarum procuraciones admittant: videlicet vt non sint senescalli aut balliui talium administrationum, occasione quarum laicis in reddendis * reciniis obligentur, si & iurisdictiones exerceant sæculares, præsertim illas, quibus iudicium sanguinis est annexum. Et his duximus adiungendum, ne iudicium sanguinis in locis sacris tractetur, scilicet in ecclesia vel cœmeterio. Auctoritate generalis Concilii districtius inhibemus, ne quis clericus beneficiatus,

ANNO
CHRISTI
1222.

vel in sacris ordinibus constitutus, literas pro pœna sanguinis infligenda scribere vel dictare præsumat, vel vbi iudicium sanguinis tractatur, aut exercetur, interfit. Nouerint enim protectione ecclesiastica se indignos, cum per eos in ecclesia Dei per talia præsumpta scandalum generetur.

VIII.

Hæc sunt festa, in quibus prohibitis aliis operibus, conceduntur opera agriculturæ & carrucarum.

Statuimus quod festa subscripta sub omni ueneratione seruentur, videlicet omnes dies dominici, quinque dies natalitii, circumcisio, epiphania Domini, omnia festa beatæ Mariæ, præter festum conceptionis, cuius celebrationi non imponitur necessitas, conuersio sancti Pauli, cathedra sancti Petri, festa omnium apostolorum, festum sancti Gregorii, dies parasceues, feria 2. 3. & 4. in hebdomada paschali, dies ascensionis Domini, feria 2. & 3. & 4. in hebdomada pentecostes, festum S. Augustini in Maio, duo festa sanctæ Crucis, translatio sancti Thomæ martyris, vtrumque festum sancti Ioannis Baptistæ, festum sanctæ Margaretæ, festum sanctæ Mariæ Magdalenæ, festum sancti Petri ad vincula, festum sancti Laurentii, festum sancti Michaelis, festum omnium sanctorum, festum sancti Martini, festum sancti Edmundi confessoris, & sancti Edmundi regis & martyris, festum sanctæ Catharinæ, festum sancti Clementis, festum sancti Nicolai, festum dedicationis cuiuslibet ecclesiæ in sua parochia, quodlibet festum illius sancti in cuius honore fundata est ecclesia.

Festa Anglis celebrissima quæ?

Festa vulgaria in Anglia que:

Volumus etiam vt alia festa a rectoribus ecclesiarum & capellanis in obsequio diuino & laude deuotissime celebrentur, minoribus operibus seruilibus, secundum consuetudinem loci, illis diebus interdictis, festum sanctorum Fabiani & Sebastiani, sanctæ Agnetis, sancti Vincentii, sancti Blasii, sanctæ Agathæ, sancti Felicis, sancti Georgii, sancti Ioannis ante portam Latinam, sancti Dunstani, S. Albani, sanctæ Emeldridæ, Inventionis sanctæ Crucis, sancti Stephani, sancti Hieronymi, sanctæ Fidei, dedicatio sancti Michaelis in monte *Tumba, sancti Dionysii, festum Animarum, sanctæ Cæcilie, sanctæ Lucie, sancti Leonardi.

Hæc sunt festa, in quibus post Missam opera rusticana concedimus: sed antequam, non.

Octaua epiphaniæ, sanctorum Ioannis & Pauli, translatio sancti Benedicti, translatio S. Martini.

Hæc sunt vigilie statuta ad vigilandum.

Mirum est hic! Matthei item Jacobi mentio non fiat.

Vigilia natiuitatis Domini, vigilia paschæ, vigilia pentecostes, litania maior, tres dies rogationum, vigilia sancti Ioannis Baptistæ, vigilia apostolorum Petri & Pauli, vigilia sancti Laurentii, vigilia assumptionis beatæ Mariæ, vigilia sancti Bartholomæi, vigilia sancti Matthei, vigilia apostolorum Simonis & Iudæ, vigilia omnium sanctorum, vigilia sancti Andreæ, vigilia sancti Thomæ apostoli.

Ieiunia quatuor temporum in totius anni temporibus.

In Martio prima hebdomada ieiunandum est

ANNO
CHRISTI
1222.

feria quarta, & sexta, & sabbato. In Iunio in secunda, quod dupliciter obseruatur a pluribus; in prima hebdomada post litanias, aut in hebdomada pentecostes. In Septembri per tres dies. In proxima septimana integra ante natalem Domini.

I X.

Presbyterorum parochialium ecclesiarum animos ad ea quæ magis nostris temporibus expediunt exercenda studiose excitare volentes, eis præsentis Concilii diffinitione districtè duximus iniungendum, vt plebes sibi commissas pabulo verbi Dei, secundum quod eis fuerit inspiratum, informare procurent, ne canes muti merito iudicentur, cum salubri latratu a caulis dominicis luporum spiritualium morsus non repellunt. Illud euangelicum Matth. 25. memorialiter recolentes, quod in nouissimo examine visitatores infirmorum regno remunerabuntur æterno, quoties fuerint accersiti, celeriter accedant & hilariter ad ægrotos.

X.

Ad exemplum Salomonis, qui omnia vasa domus Domini ex auro purissimo fabricata diuino cultui mancipauit, statuimus vt quælibet ecclesia calicem habeat argenteum cum aliis vasis decentibus, & sindonem mundam, & candidam, & amplitudinis congruentis: vetera vero corporalia, quæ non fuerint idonea, loco reliquiarum reponantur, vel in præsentia archidiaconi comburantur. Prouideant etiam archidiaconi vt linteamina & alia ornamenta altaris sint (sicut decet) honesta. Libros habeat etiam ecclesia idoneos ad legendum

& psallendum: ad minus duplicia ornamenta sacerdotalia: & vt honor debitus diuinis officiis impendatur, * præcipimus vt qui altari ministrant superpelliciis induantur.

XI.

Ne lepra Giezitica (quod absit) per auaritiæ cultum latenter irrumpens, ministros ecclesiæ collocet extra castra regni æterni, districtius inhibemus ne quis ecclesiæ suæ renuntians recipiat ab eo qui sibi substituitur vicariam, cum vehementer possit præsumi quod talia fiant per pactiõnem etiam turpem. Quod si ab aliquo fuerit acceptatum, & ille vicaria & alius personatu priuentur. Illud autem absurdum reputamus omnino, vt aliqua existente persona vnius ecclesiæ, alius de consensu ipsius personæ aliquid conferat in eadem ecclesia nomine personatus, nisi persona prior ecclesiam totam prius duxerit resignandam.

XII.

Quia iuxta canonicas sanctiones inter carnale & spirituale matrimonium optima est comparatio, & cum inter duos sponfos diuidi naturalis ratio minime patiat, & inhonestum est plurimum, quod ecclesia Dei, quæ debet esse vna, multorum amplexibus frequenter ancilletur: sacro ergo approbante Concilio, districtius inhibemus ne de nouo aliqua ecclesia pluribus rectoribus, quorum vterque sit persona, committatur agenda. In ecclesiis autem, vbi nunc plures personæ existunt, statuimus vt singulis decedentibus accrescat viuentibus portio decedentium, donec ad vnum solum illius ec-

ANNO
CHRISTI
1233.
clesiæ perueniat personatus: nec de cetero plures
vicarii in eadem instituantur, illis ecclesiis hoc sta-
tuto dumtaxat exceptis, quæ ex antiquis diuifæ
fuerunt.

XIII.

Cum hostis antiquus, scilicet leo rugiens, fa-
ciat & quærat prædam animarum; sollicitius est ca-
uendum, ne talibus cura gregis dominici commit-
tatur, qui negligunt aut ignorant custodire sibi
commiffa, vt deceret intendere vigilanter. Statui-
mus igitur, vt nullus episcoporum ad vicariam
quemquam admittat, nisi velit in ecclesia, in qua
vicaria ei conceditur, personaliter ministrare: aut
talis existat, qui infra breue tempus super hoc limi-
tatum valeat & velit in presbyterum ordinari.
Quod si admissus fuerit forte quis, & noluerit in
presbyterum ordinari, vicariæ beneficio priuetur.

XIV.

Ad hoc, quia inhonestum est nimis vt ecclesiæ
propter minores redditus pastoribus maneant de-
solatæ, præfenti decreto statuimus, vt ecclesiæ, quæ
in redditibus vltra quinque marcas non habent,
non nisi personis talibus conferantur, * qui resi-
deant in eisdem, & in propria persona ministrent:
quod si tales admissi residere noluerint a nunc &
administrare, cum non nisi laborantibus panis do-
minicus sit, ecclesiis ipsis, præmissa monitione de-
bita, per diocesanum episcopum spolientur.

XV.

Quoniam autem multoties sicut temporalium
rerum luxus quosdam in non modicum scandalum

populi ab officio sibi commisso segregat & abdu-
cit, sic & earumdem inopia, in vituperium ordinis
nostri, quosdam compellit infeliciter mendicare;
prouidendum est nobis, vt in vtroque talium ha-
bita moderatione, ipsarum ecclesiarum regimini
consulatur. Statuimus igitur vt vicario perpetuo
ad minus redditus quinque marcarum assignetur,
qui saltem pro quinque marcis dari possit ad fir-
mam: nisi forte in illis partibus Vvaliæ sit, in qui-
bus, propter tenuitatem ecclesiarum, minori sti-
pendio vicarii sunt contenti. Prouideat quoque
diocæsanus episcopus, pensata ecclesiæ facultate,
vtrum vicarius onera ecclesiæ subire debeat, an
persona, an ad ea vterque debeat conferre. Prouiso
tamen quod archidiaconus loci, siue ab illis, siue
ab altero illorum debeat procurari, vna tantum
procuracione sit contentus.

XVI.

Matth. 20. Ad instar patris euangelici, plures operarios in
vineam suam mittentis, vt quod vnus non valet
explere sollicitudo seu adimplere, perficiat pluri-
morum, præsentialiter diffinimus vt in singulis pa-
rochialibus ecclesiis, quarum parochia est diffusa,
duo sint vel tres presbyteri, pensata pariter magni-
tudine parochiæ & ecclesiæ facultate: ne forte,
quod absit, ægrotante vno presbytero, aut alio de-
bilitato, parochianis infirmantibus, aut diuinis vo-
lentibus interesse officiis, officii debita subtrahan-
tur, vel negentur sacramenta ecclesiastica.

XVII.

Præsenti quoque statuto diffinimus, vt epi-
sco-

ANNO
CHRISTI
1222.

scopus ab eo qui sibi præsentatus fuerit recipiat iuramentum, quod propter præsentationem illam nec promiserit nec dederit aliquid præsentanti, nec aliquid propter hoc pactum inierit, si ei super hoc merito videatur esse suspectus, cum talia manifeste canonicis obuiant institutis.

XVIII.

* videtur
desse, cō-
fessiones
recipiant.

Quoniam nonnunquam, ob defectum confessorum, vel quia decani rurales & personæ erubescant forte confiteri suo prælato, certum imminet periculum animarum, volentes huic morbo mederi, statuimus vt certi confessores prudentes & discreti per singulos archidiaconatus ab episcopo loci constituantur, vt decanorum ruralium, presbyterorum & personarum * in cathedralibus ecclesiis, vbi sunt canonici sæculares, confiteantur ipsi canonici episcopo, vel decano, vel certis personis ad hoc per episcopum, decanum & capitulum constitutis.

XIX.

Quoniam in causis matrimonialibus est magna discretio necessaria, vnde periculosum est eas a simplicioribus tractari personis, statuimus vt decani rurales nullam causam matrimonialem de cetero audire præsumant, sed earum examinatio non nisi viris discretis committatur: quibus assidentibus, si commode fieri potest, postmodum pronuntietur.

XX.

Prohibemus sub interminatione anathematis, ne quis latrones ad latrocinium faciendum in ser-

uitio suo retineat, neq̄ eos in terris suis scienter habitare permittat.

ASSO
CHRIST
1111

XXI.

Vt singula ecclesiastica officia in ecclesia rite procedant secundum canonicas sanctiones, statui-
mus ne archidiaconi nimium graues existant ec-
clesiis suis subditis, districtius inhibentes, ne statu-
tum in Concilio generali in numero conuectorum
excedant, cum visitationis nomine debitam sibi
recipiunt procurationem: nec ad talem procura-
tionem venientes, extraneos, vt secum veniant,
inuitare præsumant. Sed si pro honore archidia-
coni ecclesiarum rectores aliquos velint inuitare,
hoc nullatenus prohibemus. Sed ipsi archidiaconi
nullum inuitent, ne forte qui per suum aduen-
tum ecclesias non grauarent, grauent saltem per
inuitatos. Vnde, vt subtrahatur eis necessitas inui-
tandi, prohibemus ne archidiaconi tempore visi-
tationis suæ apud ecclesiam, quam visitant, capi-
tulum teneant vel celebrent, nisi forte in burgo vel
in ciuitate sit ecclesia constituta. Ad hoc archidia-
conis districtius inhibemus, ne aliquo modo pro-
curationem recipiant sine causa rationabili, nisi illo
die quo personaliter visitant ecclesiam procuran-
tem. Nec redemptionem pro visitatione extor-
quere præsumant.

XXII.

Vt omnis cupiditas & auaritiæ cultus expella-
tur ab ecclesiæ Dei ministris præsentia præteritis
duximus annectenda; statuentes vt archidiacona-
tus, vel decanatus, vel aliud officium, quæ in spiri-

ANNO
CHRISTI
1222.

ualibus mere consistunt, nulli dentur ad firmam. Si vero reditus huic officio sit annexus, ille de superioris licentia dari poterit ad firmam, sicut inferius de aliis officiis statuemus. Si quis autem contra statutum venire præsumpserit archidiaconus vel decanus, si super hoc canonicè fuerit conuictus, per episcopum suum a tali officio suspendatur per annum, & alius interim constituatur, qui discrete gerat vices illius.

XXIII.

Vt autem archidiaconi, secundum Apostolum, ^{Philipp. 2.} non quæ sua sunt quærant, sed quæ Iesu Christi, in sua visitatione prouideant, vt canon Missæ emendetur, si sint in eo defectus: & quod sacerdotes rite proferre nouerint saltem verba canonis & baptismatis, & quod in hac parte sanum habeant intellectum; & etiam laici, si forte debeant baptizare in casu necessitatis, vt saltem sciant hoc facere in aliquo idiomate congruo seu vulgari.

XXIV.

Prouideant vtique archidiaconi, quod diligenter, iuxta formam Concilii generalis, eucharistia, chrisma, & oleum sanctum, salua sub clauibus recondantur, fidei custodiæ deputata.

XXV.

Habeant & archidiaconi redacta in scriptis omnia ornamenta & utensilia ecclesiarum, vestes quoque & libros singulis annis suo conspectui faciant præsentari, vt sic videant quæ fuerint addita per diligentiam personarum, vel quo tempore intermedio per malitiam & negligentiam deperierint.

XXVI.

Item provideant archidiaconi de possessionibus ecclesiarum, vt eas singulis annis possint * prospicere, ne ecclesiæ suo iure defraudentur.

XXVII.

Præterea archidiaconis, decanis, & eorum officialibus districtius inhihemus, ne in subditos suos exactiones vel tallias per se vel per suos exercere præsumant.

XXVIII.

Ad hæc ecclesiastici ordinis utilitate pensata, pariter & honore, decreuimus ne archidiaconi vel eorum officiales sententias excommunicationis, suspensionis, vel interdicti in aliquem audeant promulgare, vbi excessus non est manifestus, nisi admonitione canonica præcedente. Si quis autem contra præmissa excommunicationis sententiam tulerit in quemcumque, pænæ subiaceat in Lateranensi Concilio promulgatæ. Pro suspensione vero vel interdicto superioris arbitrio puniatur: quod & superiores prælati obseruent.

XXIX.

Firmiter inhihemus, ne pro aliqua pecunia de negetur sepultura, vel baptismus, vel aliquod ecclesiasticum sacramentum, vel etiam matrimonium contrahendum impediatur. Quoniam si quid pia deuotione fidelium consueuerit erogari, super hac postmodum volumus per ordinarium loci ecclesiæ iustitiam exhiberi, sicut in generali Concilio expressius & diffusius est statutum, absurdum esse iudicantes, quod de cetero pro chrismate vel

ANNO
CHRISTI
1227

ANNO CHRISTI 1222.
oleo aliquid exigatur, cum toties hoc prohibitum esse reperiatur.

XXX.

Ceterum districtius duximus inhibendum, ne archidiaconi vel decani bonum pacis impediri faciant: & si aliquando discordantes adinuicem voluerint concordare, licentia petita, liceat partibus aliter per compositionem discedere quandocumque voluerint, si tamen causa compositionem admittat: nec propter hoc aliquam pœnam eis infligant, nisi eis constiterit de iniustitia actoris vel rei. Sed nec aliquem ad suggestionem præconum suorum ad purgationem compellant, nisi apud bonos & graues fuerit primo infamatus.

XXXI.

Nec in causa sua præsumant pariter esse iudices & actores, videlicet cum dubium venerit vtrum quid ab eis exigere debeat.

XXXII.

Vt clericalis ordinis honor debitus seruetur, auctoritate præsentis Concilii decernimus, vt tam archidiaconi quam decani, & omnes alii in personatibus & dignitatibus constituti, & omnes decani rurales & presbyteri decenter incedant in habitu clericali, & cappis clausis vtantur. Idemque obseruent officiales episcoporum & archidiaconorum, dum fuerint in consistorio.

XXXIII.

Et nec ipsi nec alii clerici comam nutriant, sed honeste tonsi & coronati incedant, nisi forte iusta causa exegerit habitum transformare. A crapula

Ii iij

quoque & ebrietate & aliis, quibus honestas eorum deformatur, omnino clerici se abstineant vigilanter: ad quæ omnia studiose obseruanda, secundum formam Concilii generalis, a superioribus suis compellantur.

XXXIV.

Addentes, ne clerici beneficiati, vel in sacris ordinibus constituti, in hospitiiis suis tenere publice concubinas præsumant, nec alibi cum scandalo accessum habeant ad easdem.

XXXV.

Et si forte concubinæ eorum, monitione postea proposita, ab eis non recefferint, ab ecclesiis Dei, quas infamare præsumunt, expellantur, nec admittantur ad ecclesiastica sacramenta: & si nec sic duxerint abstinendum, excommunicationis mucrone percillantur, & tunc demum contra eas inuocetur brachium sæculare. Ipsos autem clericos per subtractionem officii & beneficii, canonica admonitione præmissa, volumus coerceri. Item licet legitima testamenta clericorum beneficiatorum decedentium volumus firmiter obseruari, nolumus tamen quod concubinis suis aliquid relinquunt in testamento suo: quod si fecerint, illud arbitrio episcopi conuertatur in vsum ecclesiæ, in qua rexit defunctus.

XXXVI.

Ecclesiarum autem indemnitatibus consulere cupientes, præsentis Concilii auctoritate duximus statuendum, vt nullus abbas, nullus prior, nullus decanus vel archidiaconus, vel alius habens per-

ANNO
CHRISTI
1232.

sonatum vel dignitatem, sed nec clericus inferior, pensiones vel redditus dignitatis vel consanguineis vel amicis quibuscumque vendere præsumat, vel impignorare seu infeudare de nouo, vel quolibet modo alienare præsumat, nisi forma canonis obseruata. Si quis autem contra hoc venire præsumpserit quod in hac parte præsumptum fuerit, viribus careat, & præsumptor personatu vel ecclesia, quam sic læsit, per suum superiorem spoliatur: nisi quod abalienauerit, infra tempus a suo superiore sibi præfixum, sine damno ecclesiæ suis sumptibus duxerit reuocandum. Is quoque qui sic ecclesiastica bona de cetero receperit, & admonitus præsumpserit ea retinere, excommunicationis sententia percussatur; donèc ei restituerit nullatenus absoluentus. Idem autem maiores prælati obseruent omnino.

XXXVII.

Quia sunt plerique, quod non sine lacrymis dicimus & singultu, qui omnipotentis indignationem & iram in die iræ ad perpetuam damnationem sibi cumulantes, non solum filiis & nepotibus, verum etiam concubinis suis turpiter inuadant patrimonium Iesu Christi, ad quorum vsus, quod dicto seruitio * reputatur, in feudo laicali de bonis ecclesiæ domos construunt, in quibus ecclesiasticos proventus & bona ecclesiæ vsibus pauperum deputata congregare præsumunt; salubri prouisione decernimus, ne clerici beneficiati fructus ecclesiæ in laico * feudo reponant: & vt melius abstineant a præmissis, de cetero domos aut pensiones laica-

* forte indignum
aut indecens
reputatur,
in feudo

* feudo

les ad opus concubinarum vel filiorum suorum non emant, nec etiam domos ad opus earum construunt in fundo laicali; sed nec etiam pecuniam ministrent ad huiusmodi emenda ad opus earum, uti sic eis subtrahatur occasio malignandi. Si quis autem super hoc habeatur suspectus iusta ratione, nisi ad arbitrium superioris se purgauerit, ipsius arbitrio puniatur. Item ut melius gerantur omnia, si exterior administratio claustralium responderit rite quieti, statuimus ut tam obedientiales rerum monasterii, quam prælati maiores, quatenus vel bis ad minus in anno coram superioribus iuxta monasterii consuetudinem reddant de receptis & expensis rationem: ad hoc enim prælatos illos ex ista constitutione volumus obligari, qui possessiones habent a monachis vel canonicis separatas.

XXXVIII.

Ad hæc, quoniam sexum muliebrem contra versutiam hostis antiqui minus fortem multiplici remedio necesse est communiri, decernimus ut moniales, & ceteræ mulieres diuino cultui dedicatæ, velum vel peplum sericum non habeant, nec in velo acus argenteas vel aureas audeant deportare, nec ipsæ vel monachi vel canonici regulares zonas sericas auri vel argenti ornamenta habentes: nec de cetero * burneta vel aliquo panno irregulari utantur. Metiantur etiam iuxta * diminutionem corporum vestem suam, ita quod longitudinem corporum non excedat, sed pede decenter superducto, sufficiat eis, cum Ioseph indutus legatur veste talari. Et sola monialis consecrata deferat anulum,

* ferib
metiar
nem

nulum, & vno solo sit contenta. Si qua autem contra hanc nostram prohibitionem venire præsumperit, & commonita se non correxerit, regulari subiaceat disciplinæ.

XXXIX.

Præterea statuimus, præsentis Concilio approbante, vt decetero pro receptione alicuius in domum religionis pecuniam aut quidquid aliud extorquere non præsumant: adeo vt si præ paupertate domus debeat vestire seipsum, prætextu vestium, vltra iustum precium earum, ab eo nihil penitus recipiatur.

XL.

Nunc ergo videamus euangelicæ legis sectatores: cum non nisi in vinea laboranti retributionis denarius sit porrigendus, nec nisi qui altari deseruit de altari viuere debeat, statuimus vt ecclesiæ certis personis deputatæ nulli dentur ad firmam, nisi forte iusta causa fuerit, & a suo episcopo approbata, & vt ita de eius consensu alicui personæ honestæ & ordinatæ detur ad firmam, de quo verisimiliter præsumi debeat, quod fructus ecclesiæ in bonos vsus conuertat.

XLI.

Item vt versutiis & calliditatibus aliquorum obuiemus, qui in fraudem generalis constitutionis nouas quasdam adinventiones fingere moliuntur, statuimus vt non liceat alicui aliquem assignare in ecclesia quidquam nomine beneficii, * quia hoc ei liceat obtinere cum alio beneficio cui animarum cura fuerit annexa.

Concil. Tom. 28.

Kk

XLII.

Quoniam per aduocatos multoties legitima matrimonia protrahuntur, statuimus, vt sententia lata pro matrimonio, aduocatus qui contra id fecerit, hoc ipso per annum aduocatione priuatus existat, nisi iudex eum in ipsa sententia propter errorem vel probabilem ignorantiam expresse habeat excusatum.

XLIII.

Quia nonnunquam serpens antiquus, qui iugiter sedet in insidiis vt interficiat innocentes & sanctos viros, quando eos inuenit solitarios, & absque conuersatione vel consolatione mutua conuersantes, tanto facilius interdum eos suis insultibus obruit & confundit, prouida deliberatione decernimus, vt tam monachi quam canonici regulares, & moniales in vno dormitorio pariter dormiant & quiescant, singulis personis, singulis lectis assignatis. Et in vno refectorio simul edant, nec per se cuiilibet, sed communiter omnibus victualia præparentur: nec singulis eorum denarii pro vestibus tribuantur: sed talia per certas personas ad hæc deputatas, puta camerarios vel camerarias, diligenter expediantur: qui, vt quilibet indiguerit, & facultas domus sustinuerit, eis indumenta ministrent. Et cum eis noua tradita sunt, vetera ab eis recipiantur, quæ in vsus pauperum vel alias necessitates, de consilio abbatis, vel prioris, vel abbatissæ, vel prioris, conuertantur. Camerario autem vel camerariæ non liceat aliquid recipere. Alioquin camerarius ab officio deponatur, &

ANNO
CHRISTI
1222.

monachus seu canonicus vel monialis anno illo
nouis careat indumentis. Monachus non recipia-
tur minor octodecim annis, nisi euidens vtilitas seu
necessitas aliud inducat.

XLI V.

Inhibemus etiam ne moniales infra septa do-
morum suarum, præter necessarios seruiantes, nec
ad cohabitandum mulieres sæculares recipiant, ni-
si episcopi diocæsani accedat assensus. Item tam a
monachis quam canonicis regularibus & monia-
libus silentium imponimus obseruari in tempori-
bus & locis constitutis. Nec viris aut mulieribus
religiosis absque superioris licentia egredi liceat se-
pta domus, nec sine certa & honesta causa egre-
diendi eis licentia concedatur: ita tamen, quod
nulli claustralium causa orationis aut visitandi pa-
rentes pateat aditus exeundi: nisi talis forte fuerit,
de quo nihil sinistrum possit quis aut debeat meri-
to suspicari, qui semper habeat collegam: & quo-
ties aliter licentiam exeundi indulgeatur, certus
dies eidem præfigatur, in quo redeat.

Hoc quoque volumus obseruari, vt vbi-
que propter excessum alicuius viderit episcopus,
vel abbas, vel prior conuentualis non habens ab-
batem, expedire vt quis ad tempus alibi moretur,
ad aliam domum religionis eiusdem in eodem epi-
scopatu transferatur: vel, si necesse fuerit, etiam
ad alium episcopatum dirigatur, & per diocæsana
compellatur admitti, qui ibi in omnibus re-
gulari subiaceat disciplinæ: ita vt si ex mora ipsius
ecclesia, in qua moratur, grauata videatur, vice

versa mittat aliquem de suis, qui interim moram faciet in monasterio delinquentis: nec prius rediens ipse qui deliquit in domo sua recipiatur, quam plene pœnituerit de commisso, & per suum superiorem reuocetur.

X L V.

Omni singularitatem interdiciamus in refectorio, vt cibus aliter vni quam alteri præparetur. Sed qui præest videat vt scilicet interdum talia præparentur, de quibus aliorum debilitas vel infirmitas, prout viderit expedire, valeat releuari. Omnia etiam victualia religionis apponenda sine subtractione eis apponantur, tam in conuentu, quam alibi, vbi reficiuntur de omnibus appositis. Totum residuum sine diminutione aliqua cedat in eleemosynam indigentibus fideliter erogandam, ita quod nec abbas, nec prior, nec eleemosynarius, possit hoc dispensare. Et quicumque istud statutum de indiminutis adinuicem implere vel obseruare noluerint, si sacerdos fuerit, a celebratione diuinorum; si minoris ordinis, a communione corporis Christi; si monialis sit, vsque ad plenam satisfactionem suspendatur. Item prohibemus, ne moniales aliquæ singulariter in refectorio comedant carnes, in quibus non solent communiter carnes comedere.

X L V I.

Ad hæc per nullam societatem vel considerationem admittantur monachi in alterius monasterio ad moram faciendam, nisi cum literis episcopi sui, vel abbatis, vel prioris conuentualis non habentis

ANNO
CHRISTI
1222.

abbatem. Idem inter canonicos regulares & moniales volumus obseruari.

Prouideant etiam episcopi quod moniales in omnibus necessariis competenter sustentari possint de bonis monasterii, ne sustineant ultra numerum aliquam admitti: nec etiam suscipiatur aliqua, quousque redactæ fuerint ad numerum illum. Etiam hoc firmiter statuimus auctoritate Concilii generalis. Si autem contigerit aliquam de cetero contra hanc formam admitti, tam abbatissa quam priorissa deponatur.

Idem de magistris & prioribus moniales custodientibus, si contra hanc formam contingat aliquam admitti, duximus statuendum. Confiteantur etiam moniales sacerdotibus ab episcopo sibi deputatis. Clerici autem vel laici frequentem non habeant accessum ad claustra monialium sine causa rationabili.

XLVII.

Quoniam non licet viris religiosis aliquid proprium possidere, qui se & sua pariter in religionis ingressu Domino dedicarunt, præsentis auctoritate diffinimus, vt nulla persona in regulari ordine constituta condere testamentum præsumat, cum nihil habeat suum temporale, quod transferre valeat in dominium alienum.

Item nec monachus, nec canonicus ecclesiam vel monasterium, vel quodlibet prædium ecclesiæ suæ, audeat retinere ad firmam. Districte etiam inhibemus, ne alicui monacho, vel canonico regulari, qui non obedientialis, custodia monasterii com-

mittatur, ita quod ex longa ipsius mora vel conuer-
fatione scandalum oriatur: quod si præsumptum
fuerit, per superiorem emendetur.

Item viri religiosi non recipiant ecclesiam ad fir-
mam, in qua sibi quid iuris vendicant, saltem post
mortem personæ. Quod si fecerint, arbitrio supe-
rioris puniantur. XLVIII.

Quoniam inter alia vitia impetus gulæ viros re-
ligiosos præcipue non mediocriter infestat, decer-
nimus vt nec monachi nec canonici regulares nisi
statutis locis & horis potationi aut comestationi
vacare præsumant. Si quis vero sitiuerit, impetrata
licentia, refectorium regulariter intret, vt sic ne-
cessitati subueniat, non vt consulat voluptati. Ab
hac generalitate eximimus infirmos, & eos qui fue-
rint in obsequio prælatorum.

XLIX.
Ad hæc statuimus vt, cum ratione debilitatis
vel alia iusta ratione, monachi seorsum in miseri-
cordia morantur, semper habeant secum ad minus
alios seniores, qui aliorum leuitatem debita corre-
ctione compefcant, & qui postmodum in capitulo
testificentur, qualiter in misericordia fuerint con-
uersati. Idem volumus inter canonicos regulares
& moniales obseruari. Vt autem omnia sine bono
concludantur, Lateranense Concilium sub sanctæ
recordationis papa Innocentio celebratum, in præ-
statione decimarum & aliis capitulis præcipimus
obseruari, & in Synodis episcopalibus constitu-
tiones illius Concilii vna cum istis, prout eis vi-
debitur expedire, volumus obseruari.

ANNO
CHRISTI
1222.

Excommunicationes etiam in hoc Concilio promulgatæ singulis annis in episcopalibus Synodis, & quater in anno in parochialibus ecclesiis, solenniter iterentur.

NOTA.

* *Concilium Oxoniense.*] De hac Synodo Matthæus Paris scriptor huius temporis in historia Anglicana, eodem anno 1222. inquit, *Magister Stephanus de Langetuna generale Concilium celebrauit apud Oxonium, in quo multa fuerunt statuta ad reformationem status ecclesie Anglicane, & monastica religionis, sicut in dicto Concilio alias plenius continetur.*

Matthæus Vvestmonasteriensis in floribus historia: *Hoc anno, inquit, Stephanus archiepiscopus Cantuariensis celebrauit apud Oxonium provinciale Concilium, in quo multa fuerunt statuta ad reformationem status Anglicane ecclesie, atque monastice disciplina. Paucis ante diebus comprehensus fuit quidam impostor, habens in corpore & membris, scilicet in latere, manibus & pedibus, quinque vulnera crucifixionis: & in eodem Concilio simul cum eo alius nebulo utriusque sexus, eiusdem erroris fautor representatus, vnaque cum eo conuictus & confessus, iudicio ecclesie punitus est.*

De eodem ex manuscripto Vaticano Bzouius anno 1222. num. 20. *In Synodo Oxoniensi hoc anno in Anglia celebrata pseudochristus quidam, qui se Christum esse, venisseque ut errores, qui in clero & populo grassarentur, emendaret, audebat asserere; & signa quadam quasi Christi crucifixi manibus, pedibus, laterique impressa, ad maiorem populi circumuentionem ostendebat, ut vanus & perfidus nebulo in Crucem quam meruit cum hermaphrodito quodam affecta sublatu est: in qua & diaconus quidam desecratus, flammisque exustus, quod ad Iudaicam perfidiam nefarie profugisset.*

De eodem ita typographus quondam præfatus fuit: *Concilium hoc sequens Anglicanum ex libello Pergamenico, non illo seu illis quorum supra mentionem fecimus, transumptum est, sed alio a superioribus abbreviatim adeo & illegibiliter conscripto, ut supradictum Lateranensis Concilii sub Alexandro tertio habiti archetypon præ isto propemodum iocus fuerit. Ideoque nobis transcribendum obrustit felicitis memorie dominus Petrus Crab, non obrustus, qui fuit eius aduersum vetusta eiusmodi archetypha affectus, si commode & absque singulari difficultate legi potuisset.*